

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
MAREK NIECHCIAŁ

DDK-61-15/07/JTB

Warszawa, dn. 28 lutego 2008 r.

DECYZJA nr DDK 2/2008

Na podstawie art. 26 ust.1 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.) po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów – w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznaje się działania przedsiębiorców Anny Mroszczyk, Kolbuszowa, ul. Bolesława Prusa 2 oraz Krzysztofa Kubisia, Kolbuszowa Górna 45, prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” spółka cywilna polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów: „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system STACJONARNY” oraz „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system ZAOCZNY” o treści:

§ 3 pkt 6 *„Zleceniobiorca zastrzega sobie możliwość waloryzacji czesnego uiszczanego w sposób wskazany w § 3 pkt 2. W tym przypadku Zleceniodawca ma prawo rozwiązać umowę w dniu zmiany wysokości czesnego”,*

§ 4 pkt 1 *„W przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy przez Zleceniodawcę pomimo należytego wykonania świadczenia przez Zleceniobiorcę, Zleceniodawca zobowiązuje się do zapłaty kary umownej. Kara o której mowa wynosić będzie równowartość czesnego za dany semestr, pomniejszona o dokonane wpłaty.(...)”,*

§ 7 pkt 7 *„Z ważnych przyczyn w przypadku zbyt małej ilości słuchaczy na danym roku lub semestrze, Zleceniobiorca ustali z Zleceniodawcą możliwość podniesienia opłaty przewidzianej w § 3 pkt 1, 2 lub ustalenie innego toku nauki niż przewidziano to w umowie”,*

których treść jest zbieżna z treścią postanowień umownych wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechania jej stosowania**

UZASADNIENIE

Dnia 30 maja 2007 r. na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r., nr 50, poz. 331 ze zm.), zwanej

dalej „uokik”, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dalej określany jako „Prezes Urzędu”, działając z urzędu, wszczął przeciwko przedsiębiorcom Annie Mroszczyk, Kolbuszowa, ul. Bolesława Prusa 2 oraz Krzysztofowi Kubisiowi, Kolbuszowa Górna 45, prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” spółka cywilna, dalej zwanym „Stroną postępowania”, postępowanie w sprawie uznania, iż stosowanie przez Stronę postanowienia zawartego we wzorcach umów: „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system STACJONARNY” oraz „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system ZAOCZNY” (dalej „Umowy”) o treści:

§ 4 pkt 1 „W przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy przez Zleceniodawcę pomimo należytego wykonania świadczenia przez Zleceniobiorcę, Zleceniodawca zobowiązuje się do zapłaty kary umownej. Kara o której mowa wynosić będzie równowartość czesnego za dany semestr, pomniejszona o dokonane wpłaty.(...)”,

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 *uokik*, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.c.”.

Podstawą wszczęcia przedmiotowego postępowania były uzyskane przez Departament Polityki Konsumenckiej informacje, z których wynikało, iż w zawieranych z konsumentami Umowach Strona postępowania stosuje postanowienia, których treść jest zbieżna z treścią postanowień umownych wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (dalej „Rejestr”).

Postanowienie o wszczęciu postępowania wraz z zawiadomieniem, zawierającym wskazówki usunięcia abuzywnego charakteru klauzul znajdujących się w Umowach, doręczono Stronie postępowania dnia 7 czerwca 2007 r.

Strona postępowania w piśmie z dnia 20 czerwca 2007 r. wyraziła stanowisko odnośnie do zarzutów zawartych w postanowieniu z dnia 30 maja 2007 r., w którym jednocześnie dobrowolnie zobowiązała się do zaniechania stosowania przedmiotowego postanowienia umownego w Umowach w terminie do dnia 15 sierpnia 2007 r. Ponadto, Strona postępowania oświadczyła, iż Prezes Urzędu zostanie poinformowany o jej działaniach w przedmiotowym zakresie do dnia 10 sierpnia 2007 r. W związku z tym Prezes Urzędu wezwał Stronę postępowania do przekazania zmodyfikowanych Umów do Urzędu w nieprzekraczalnym terminie do dnia 10 sierpnia 2007 r. Pismem z dnia 7 września Strona postępowania poinformowała Prezesa Urzędu o przedłużeniu terminu usuwania z Umów przedmiotowego postanowienia do 15 października 2007 r., jednocześnie przedkładając zmodyfikowany wzór Umów. Ponowna analiza treści zmodyfikowanych przez Stronę postępowania Umów wykazała, że postanowienia w nich zawarte nadal noszą charakter abuzywny.

Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2007 r. Prezes Urzędu postanowił o zmianie swojego postanowienia z dnia 30 maja 2007 r., wszczynającego wobec Strony postępowania postępowanie w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w świetle przepisów *uokik* w ten sposób, że: przedmiotowe postępowanie toczyć się miało w sprawie stosowania przez przedsiębiorców Annę Mroszczyk, Kolbuszowa, ul. Bolesława Prusa 2 oraz Krzysztofa Kubisia, Kolbuszowa Górna 45, prowadzących

działalność gospodarczą pod nazwą Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” spółka cywilna praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów: „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system STACJONARNY” oraz „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system ZAOCZNY” o treści:

§ 3 pkt 6 „Zleceniobiorca zastrzega sobie możliwość waloryzacji czesnego uiszczanego w sposób wskazany w § 3 pkt 2. W tym przypadku Zleceniodawca ma prawo rozwiązać umowę w dniu zmiany wysokości czesnego”,

§ 4 pkt 1 „W przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy przez Zleceniodawcę pomimo należytego wykonania świadczenia przez Zleceniobiorcę, Zleceniodawca zobowiązuje się do zapłaty kary umownej. Kara o której mowa wynosić będzie równowartość czesnego za dany semestr, pomniejszona o dokonane wpłaty.(...)”,

§ 7 pkt 7 „Z ważnych przyczyn w przypadku zbyt małej ilości słuchaczy na danym roku lub semestrze, Zleceniobiorca ustali z Zleceniodawcą możliwość podniesienia opłaty przewidzianej w § 3 pkt 1, 2 lub ustalenie innego toku nauki niż przewidziano to w umowie”.

Strona postępowania nie przedstawiła swojego stanowiska odnośnie zmiany zakresu postępowania, o której została poinformowana przez Prezesa Urzędu w zawiadomieniu z dnia 31 grudnia 2007 r.

Jednocześnie pismem z dnia 31 grudnia 2007 r. zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) Prezes Urzędu poinformował Stronę postępowania o możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań przed wydaniem decyzji.

Z powyższego uprawnienia Strona postępowania nie skorzystała.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Stronę postępowania stanowią: przedsiębiorca Anna Mroszczyk prowadząca działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej RG i GP-7619/2760/2005 prowadzonej przez Burmistrza Kolbuszowej pod nazwą Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” oraz przedsiębiorca Krzysztof Kubiś prowadzący działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej RG i GP-7619/2759/2005 prowadzonej przez Burmistrza Kolbuszowej pod nazwą Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ”. W ramach prowadzonej przez Stronę postępowania działalności gospodarczej, której przedmiotem jest m.in. szkolnictwo policealne i pomaturalne, kształcenie ustawiczne dorosłych i pozostałe formy kształcenia, gdzie indziej niesklasyfikowane, stosuje wzorce umowne: „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system STACJONARNY” oraz „UMOWA Nr... Normująca warunki przyjęcia oraz płatności w Policealnym Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „OCHRONIARZ” na system ZAOCZNY” w rozumieniu art. 384 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.), zwanej dalej „k.c.”, które zawierają postanowienia następującej treści:

§ 3 pkt 6 „Zleceniobiorca zastrzega sobie możliwość waloryzacji czesnego uiszczanego w sposób wskazany w § 3 pkt 2. W tym przypadku Zleceniodawca ma prawo rozwiązać umowę w dniu zmiany wysokości czesnego”,

§ 4 pkt 1 „W przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy przez Zleceniodawcę pomimo należytego wykonania świadczenia przez Zleceniobiorcę, Zleceniodawca zobowiązuje się do zapłaty kary umownej. Kara o której mowa wynosić będzie równowartość czesnego za dany semestr, pomniejszona o dokonane wpłaty.(...)”,

§ 7 pkt 7 „Z ważnych przyczyn w przypadku zbyt małej ilości słuchaczy na danym roku lub semestrze, Zleceniobiorca ustali z Zleceniodawcą możliwość podniesienia opłaty przewidzianej w § 3 pkt 1, 2 lub ustalenie innego toku nauki niż przewidziano to w umowie”

W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., dalej zwanym „Rejestrem”, zamieszczono następujące klauzule:

- „Kwoty opłat wymienione w niniejszym Regulaminie mogą ulec zmianie w miarę ogólnego wzrostu cen, nie częściej niż raz w semestrze” (poz. 1190),
- „Uczeń, który rezygnuje z nauki w szkole w trakcie trwania semestru, nie z winy szkoły, jest zobowiązany do uiszczenia należności za trwający semestr” (poz. 851),
- „Akademia Języków Obcych i Kultur Narodów zastrzega sobie prawo do rozwiązania grupy w przypadku zbyt małej ilości słuchaczy, którzy otrzymują wtedy zwrot nadpłaconej kwoty pomniejszonej o koszt zrealizowanych zajęć” (poz. 793),
- „W przypadku znacznie zmniejszonej liczby słuchaczy (poniżej 6 osób) Ośrodek WIEDZA ma prawo połączenia grup lub podniesienia odpłatności za uczestnictwo w kursie, rozwiązania grupy lub zmniejszenia liczby zajęć” (poz. 787).

Oceniając przedstawiony stan faktyczny Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 uokik, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Art. 4 pkt 1 uokik pojęcie przedsiębiorcy definiuje jako przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, a także:

- a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej,
- b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu,
- c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13,
- d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 - na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.), dalej zwanej „usdg”, definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i eksploatację zasobów naturalnych, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Stroną postępowania są przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej pod nr RG i GP-7619/2760/2005 oraz RG i GP-7619/2759/2005 prowadzonej przez Burmistrza Kolbuszowej. Prowadzona przez nich działalność gospodarcza wykonywana jest w sposób zorganizowany i ciągły, z uwagi na co, należy stwierdzić, iż Strona postępowania jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 uokik.

Bezprawność to sprzeczność zachowania z przepisami prawa. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, niezależnym od wystąpienia szkody, czy od zamiaru podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. Przepis art. 24 uokik zawiera otwarty katalog działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 powołanej ustawy, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza zatem, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Mówiąc o wzorcach umowy w rozumieniu art. 384 k.c. należy mieć na uwadze wszelkie jednostronnie przygotowane przed zawarciem umowy, gotowe klauzule umowne, które w praktyce mogą przyjąć postać ogólnych warunków umów, wzorów umów, regulaminów. Wzorzec umowy stosowany w obrocie z konsumentami może zostać poddany tzw. kontroli abstrakcyjnej na podstawie przepisów zawartych w art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c., dokonywanej niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment).

Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dalej „SOKiK”, i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w Rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis klauzuli do wskazanego powyżej Rejestru oznacza, że jej stosowanie w jakimkolwiek wzorcu umownym jest zakazane. W tym miejscu należy podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażań, zmiana szyku zdania czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia.

Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a uokik (W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.) obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a uokik znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”.

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone są również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Z treści art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik wynika, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru, o czym stanowi art. 479⁴⁵ k.p.c. Tym samym, dla stwierdzenia stosowania praktyki, polegającej na bezprawnym naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów poprzez stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru konieczne jest wykazanie spełnienia przesłanki bezprawności przejawiającej się w stosowaniu przez przedsiębiorcę w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści tożsamej z wpisem do Rejestru dokonany przez Prezesa Urzędu na mocy stosownego orzeczenia SOKiK.

Analiza Umów przekazanych do Urzędu przez Stronę postępowania wykazała, co następuje.

Treść postanowienia zawartego w § 3 pkt 6 „Zleceniobiorca zastrzega sobie możliwość waloryzacji czesnego uiszczanego w sposób wskazany w § 3 pkt 2. W tym przypadku Zleceniodawca ma prawo rozwiązać umowę w terminie 14 dni od zmiany wysokości czesnego” zdaniem Prezesa Urzędu jest tożsama z treścią postanowienia: „Kwoty opłat wymienione w niniejszym Regulaminie mogą ulec zmianie w miarę ogólnego wzrostu cen, nie częściej niż raz w semestrze” uznanego przez „SOKiK za klauzulę abuzywną w wyroku dnia 1 marca 2007 r., sygn. akt XVII AmC 12/06, a następnie wpisane do Rejestru pod nr 1190. Kwestionowane postanowienie z uwagi na fakt, iż w jego treści nie wskazano precyzyjnych przesłanek zmian, czy też maksymalnej wysokości, o jaką opłaty mogą wzrosnąć, pozostawia Stronie postępowania pełną swobodę w zakresie podwyższenia czesnego (§ 3 ust. 2 wskazuje jedynie na możliwość rozłożenia płatności czesnego na raty: „Zleceniobiorca może rozłożyć płatność czesnego na 10 równych miesięcznych rat za każdy rok szkolny (od września do czerwca) w wysokości po 179 zł miesięcznie, które będą płatne z góry do 10-go dnia każdego miesiąca, którego dotyczą”). W konsekwencji zakwestionowane postanowienie, będąc sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszając interesy konsumenta, wypełnia dyspozycję art. 385¹ § 1 k.c. SOKiK w uzasadnieniu

przedmiotowego wyroku stwierdził, iż „(...) za klauzule abuzywne uznaje się postanowienia, które uprawniają kontrahenta konsumenta do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny wskazanej w tej umowie. A zatem dopuszczalną klauzulą przewidującą jednostronne uprawnienie przedsiębiorcy do zmiany treści umowy jest wskazanie istotnych, zobiektywizowanych i dostatecznie precyzyjnie oznaczonych przyczyn modyfikacji. Tymczasem zaskarżone postanowienie dopuszcza do zmian wysokości opłat za naukę w sposób ogólnikowy oraz nieokreślający w dostatecznym stopniu przyczyn ewentualnej modyfikacji umowy.”. Takie samo stanowisko prezentuje Sąd Apelacyjny, który wyrokiem z dnia 8 maja 2007 r. sygn. akt VI ACa 14/07 uznał za klauzulę abuzywną postanowienie umowne o treści: „Wysokość czesnego może się zmienić. Zmiana nie może następować częściej niż raz w semestrze”, wskazując w uzasadnieniu, iż „Postanowienie to, choć dotyczy świadczenia głównego nie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny, przyznaje szkole uprawnienie do jednostronnej zmiany umowy bez ważnej przyczyny. Swobodna możliwość zmiany wysokości czesnego bez określenia kryteriów tej zmiany powoduje, że student traci możliwość kalkulacji kosztów w całym cyklu nauki”. Podobne stanowisko zajął również Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 9 marca 2006 r. sygn. akt I CSK 135/05 stwierdził: „Nie można kwestionować samej dopuszczalności zmiany wysokości czesnego, w treści kwestionowanej klauzuli brakuje jednak wskazania podstawowych kryteriów, które mogłyby decydować o takiej zmianie. Określenie kryteriów zmiany ograniczałoby niewątpliwie element uznaniowości pozwanej spółki, wprowadzałoby do umowy o usługi edukacyjne element stosownej informacji niezbędnej do kalkulacji przez słuchaczy kosztów nauki w całym cyklu edukacyjnym, a tym samym, także czynnik lojalności kontraktowej wobec konsumenta. W rezultacie zastrzeżenie przez przedsiębiorcę uprawnienia do zmiany czesnego w przyszłych semestrach, bez wskazania kryteriów takiej zmiany, prowadzi do ukształtowania obowiązków finansowych uczących się w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza ich interes (art. 385¹ § 1 k.c.)”.

Treść postanowienia zawartego w § 4 pkt 1 „W przypadku wcześniejszego rozwiązania umowy przez Zleceniodawcę pomimo należytego wykonania świadczenia przez Zleceniobiorcę, Zleceniodawca zobowiązuje się do zapłaty kary umownej. Kara o której mowa wynosić będzie równowartość czesnego za dany semestr, pomniejszona o dokonane wpłaty.(...)” w opinii Prezesa Urzędu jest tożsama z treścią postanowienia: „Uczeń, który rezygnuje z nauki w szkole w trakcie trwania semestru, nie z winy szkoły, jest zobowiązany do uiszczenia należności za trwający semestr.” uznanego przez SOKiK za klauzulę abuzywną w wyroku z dnia 13 czerwca 2006 r., sygn. akt XVII AmC 51/05, a następnie wpisanego do Rejestru pod nr 851. Kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie umieszczone w § 4 pkt 1 Umów stanowi klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385³ pkt 12 i 13 k.c., gdyż wyłącza obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonych zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub w części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania oraz przewiduje utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiedzą, rozwiązują lub odstępują od umowy. W praktyce tak sformułowane postanowienie zmusza konsumenta do ponoszenia kosztów świadczenia, z którego już nie korzysta. Obowiązek zapłaty ceny za cały semestr ciąży na konsumentcie także w przypadku rozwiązania umowy z ważnych powodów (choroba, zmiana sytuacji życiowej, zmiana miejsca zamieszkania). Jednocześnie przedmiotowe postanowienie może zostać uznane za klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385³ pkt 16 k.c., ponieważ nakłada wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy. Dodatkowo, postanowienie to, nakładając na konsumenta, który odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego, spełnia również przesłanki określone w art. 385³ pkt 17 k.c. (konsument rezygnujący na początku semestru musi zapłacić karę umowną w wysokości opłaty za cały semestr). Przedmiotowe postanowienie poprzez nierównomierne rozłożenie praw i obowiązków stron umowy, skutkuje zachwianiem równowagi kontraktowej,

a w konsekwencji stanowi wyjątkowo rażące naruszenie interesów konsumentów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Stanowisko takie potwierdził SOKiK w wyroku z dnia 13 czerwca 2006 r., sygn. akt XVII AmC 51/05 stwierdzając, że: „Powyższa klauzula wprowadza bardzo dotkliwie skutki dla konsumenta, gdyż nie uwzględnia możliwości rozwiązania przez konsumentów umowy z ważnych przyczyn leżących po jego stronie. Postanowienie to jest określone rażąco niekorzystnie w stosunku do konsumenta w porównaniu z sytuacją przedsiębiorcy. Daje mu bowiem szerokie uprawnienie żądania opłaty za trwający semestr w przypadku, gdy klient odstąpi od umowy.”

Treść postanowienia zawartego w § 7 pkt 7 „Z ważnych przyczyn w przypadku zbyt małej ilości słuchaczy na danym roku lub semestrze, Zleceniobiorca ustali z Zleceniodawcą możliwość podniesienia opłaty przewidzianej w § 3 pkt 1, 2 lub ustalenie innego toku nauki niż przewidziano to w umowie” w opinii Prezesa Urzędu jest tożsama z treścią postanowienia: „Akademia Języków Obcych i Kultur Narodów zastrzega sobie prawo do rozwiązania grupy w przypadku zbyt małej ilości słuchaczy, którzy otrzymują wtedy zwrot nadpłaconej kwoty pomniejszonej o koszt zrealizowanych zajęć” uznanego przez SOKiK za klauzulę abuzywną w wyroku z dnia 27 marca 2006 r., sygn. akt XVII AmC 72/05, a następnie wpisanego do Rejestru pod nr 793 oraz „W przypadku znacznie zmniejszonej liczby słuchaczy (poniżej 6 osób) Ośrodek WIEDZA ma prawo połączenia grup lub podniesienia odpłatności za uczestnictwo w kursie, rozwiązania grupy lub zmniejszenia liczby zajęć” uznanego przez SOKiK za klauzulę abuzywną z dnia 13 kwietnia 2006 r. sygn. akt XVII AmC 43/05, a następnie wpisanego do Rejestru pod nr 787. Przedmiotowe postanowienie umowne stanowi klauzulę abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385³ pkt 9 k.c., gdyż z uwagi na zamieszczenie w treści przedmiotowego postanowienia ogólnego sformułowania „zbyt małej ilości słuchaczy” oraz przy jednoczesnym braku określenia zwykłej liczby słuchaczy na danym roku lub semestrze, w praktyce może okazać się, że to Strona postępowania będzie dokonywać interpretacji umowy w tym zakresie. Ponadto w treści tego postanowienia Strona postępowania powołuje się na ważne przyczyny, które jednak nie zostały w umowie wymienione, co również daje Stronie postępowania dowolność interpretacji umowy, w konsekwencji przedmiotowe postanowienie może stanowić klauzulę abuzywną. Jednocześnie należy podkreślić, że w sytuacji podwyższenia przez kontrahenta konsumenta ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, konsument musi mieć zagwarantowane prawo odstąpienia od umowy, albowiem w przeciwnym przypadku postanowienie takie będzie nosić znamiona klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385³ pkt 20 k.c. Postanowienie to może również naruszać interesy konsumenta z uwagi na sprzeczność z dobrymi obyczajami, gdyż dokonanie przez Stronę postępowania zmiany toku nauki na inny niż przewidziany w umowie, pomimo niewyrażenia przez konsumenta zgody, skutkuje zmianą cech świadczenia, ze względu na które (m.in. poziom świadczonych usług, cena usług, zakres przedmiotów obowiązujących w danej szkole) konsument podjął decyzję skorzystania ze świadczonych przez nią usług. SOKiK w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 marca 2006 r., sygn. akt XVII AmC 72/05 stwierdził, iż „Zawarcie w powyższym postanowieniu klauzuli generalnej „zbyt mała ilość słuchaczy”, przy jednoczesnym braku określenia zwykłej liczebności grupy oraz minimalnej liczby słuchaczy niezbędnej do przeprowadzenia zajęć bezdyskusyjnie umożliwia spółce jednostronną interpretację umowy”. Natomiast w wyroku z dnia 13 kwietnia 2006 r. sygn. akt XVII AmC 43/05 SOKiK stwierdził, iż „Przyznając sobie prawo do podniesienia odpłatności za kurs, rozwiązanie grupy lub zmniejszenie liczby zajęć bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy ekonomiczne konsumenta”.

Z uwagi na powyższe należy stwierdzić, że wykazano, iż kwestionowane postanowienia Umowy mieszczą się w „hipotezach” wymienionych klauzul wpisanych

do Rejestru: treść § 3 pkt 6 Umów w klauzuli z poz. 1190, treść w § 4 pkt 1 Umów w klauzuli z poz. 851, natomiast : treść § 7 pkt 7 Umów w klauzuli z poz. 793 i 787.

Reasumując, w rozpatrywanej sprawie bezprawność działania Strony postępowania w świetle art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik polega na wprowadzeniu do obrotu postanowień umownych bezwzględnie przez prawo zakazanych, które znajdują się w Rejestrze niedozwolonych postanowień umownych o którym stanowi art. 479⁴⁵ k.p.c.

W związku z powyższym należy uznać, że została spełniona przesłanka stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, tj. bezprawność działań przedsiębiorcy.

Przepisy uokik nie definiują pojęcia zbiorowego interesu konsumentów. Z całą pewnością mamy do czynienia z takim interesem, gdy działania przedsiębiorcy dotyczą zbiorowości i mogą dotknąć każdego potencjalnego klienta tego przedsiębiorcy, czyli gdy są powszechne.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem praw nieograniczonej grupy konsumentów, którzy mogli skorzystać ze świadczonych przez Stronę postępowania usług poprzez podpisanie Umowy przez nią stosowanej, w której treści zamieszczone zostały postanowienia o treści tożsamej z klauzulami wpisanymi do Rejestru.

Należy podkreślić, że w rozpatrywanym stanie faktycznym bezprawne zachowanie Strony postępowania nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu usługobiorców, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych jej kontrahentów.

Mając powyższe na względzie, należy uznać, iż opisane działania Strony postępowania godzą w zbiorowy interes konsumentów, a tym samym została spełniona trzecia z wymienionych wyżej przesłanek do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W związku ze spełnieniem wszystkich przesłanek należało działania Strony postępowania uznać za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów wskazaną w art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik i nakazać zaniechanie jej stosowania.

W przypadku, gdy dochodzi do naruszenia art. 24 ust. 2 pkt 1 uokik Prezes Urzędu na mocy art. 26 uokik uznaje określoną praktykę za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazuje zaniechania jej stosowania.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 uokik w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Otrzymują:

1. Anna Mroszczyk, Kolbuszowa, ul. Bolesława Prusa 2
2. Krzysztof Kubiś, Kolbuszowa Górna 45.
3. a/a